

OPINIE SEPARATĂ

formulată de către Inga Furtună, membru al Consiliului Superior al Procurorilor și de către Angela Motuzoc, Președinte al Consiliului Superior al Procurorilor
la decizia protocolară a Consiliului Superior al Procurorilor adoptată la ședința din
17.11.2023
(art.74 alin.(1) lit.d) din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură)

La ședința Consiliului Superior al Procurorilor din 17.11.2023 a fost examinat subiectul privind eliberarea acordului pentru suspendarea din funcție a procurorului Mirandolina Sușițaia (Hotărârea CSP nr.1-195/2023 din 17.11.2023).

În contextul derulării procedurii avocatul procurorului vizat a înaintat cerere de recuzare în privința Ministrei Justiției Veronica Mihailov-Moraru, prezentând mai multe argumente care, în opinia sa, ar putea afecta obiectivitatea și imparțialitatea acesteia.

Prin decizia protocolară a Consiliului Superior al Procurorilor a fost respinsă cererea de recuzare, nefiind identificate careva temeiuri care să aibă potențialul de a afecta atitudinea Ministrei Justiției Veronica Mihailov-Moraru față de examinarea acestui caz.

Nu susținem soluția vizată a Consiliului Superior al Procurorilor și, fiind în dezacord cu poziția majorității, care a votat pentru adoptarea acesteia, formulăm prezenta opinie separată, deoarece am exprimat o altă viziune pe aspectul de referință.

Astfel, în opinia noastră, se consideră a fi plauzibile argumentele aduse pe prezentul caz referitoare la necesitatea ca ministra justiției să nu participe la examinarea acestui subiect, având în vedere aparențele întemeiate despre o eventuală atitudine tendențioasă cu referire la soluția adoptată.

Printre argumentele prezentate de către procurorul Mirandolina Sușițaia și avocatul acesteia, au fost expuse și informații legate de faptul că Procuratura Anticorupție (procuratura unde activează procurorul în cauză) a exercitat urmărire penală în privința unui membru de familie a ministrei justiției, motiv care poate determina îndoieli cu privire la nivelul adecvat de imparțialitate a acesteia, deoarece ar putea avea o atitudine tendențioasă bazată pe anumite percepții personale asupra procurorilor din subdiviziunea respectivă. În opinia noastră, argumentele respective conțineau substanța necesară pentru a fi analizate în complex și a fi admise, pentru a exclude orice suspiciune de părtinire în contextul adoptării soluției pe caz.

Adițional, consemnăm că la examinarea speței în privința procurorului Mirandolina Sușițaia au participat 10 membri ai Consiliului Superior al Procurorilor, dintre care 4 membri procurori și, respectiv, 6 membri non-procurori. Printre membrii non-procurori s-au regăsit inclusiv și cei care participă din oficiu – Ministrul Justiției, Avocatul Poporului și Președintele Consiliului Superior al Magistraturii. Pe cale de consecință, echilibrul inerent obiectivității unui organ de autoadministrare a fost pus în dificultate și s-au creat premisele pentru a se considera că ponderea mai mare a votului membrilor non-procurori a fost disproporționată, ceea ce nu într-un totu este compatibil cu rolul constituțional ce revine Consiliului Superior al Procurorilor.

Pe această dimensiune notăm că standardele jurisprudențiale reglementează după cum urmează:

„23. Indiferent dacă sunt judecători sau non-judecători, viitorii membri ai Consiliului Justiției nu ar trebui să fie lideri politici, membri ai Parlamentului, ai executivului sau ai

administrației. Nici Șeful statului, dacă este Șeful Guvernului, și **nici un alt ministru nu poate fi membrul Consiliului Justiției**. Fiecare stat ar trebui să adopte norme juridice pentru a se asigura că va fi așa.

[...]

66. Pentru a stabili, apoi, dacă un tribunal poate fi considerat „independent” în sensul articolului 6 din Convenție, Curtea are în vedere, între altele, modul de numire și durata mandatului membrilor săi, existența unei protecții împotriva presiunilor externe și dacă există sau nu o aparență de independență (a se vedea, printre multe altele, Ramos Nunes de Carvalho e Sá, citat anterior, § 144).

67. Curtea reamintește că exigențele privind independența și imparțialitatea obiectivă sunt strâns legate între ele (Sacilor-Lormines v. Franța, nr. 65411/01, § 62, CEDO 2006-XIII) și că ele împreună sunt foarte strâns legate de exigența „instanței stabilită prin lege” în sensul articolului 6 din Convenție (Guðmundur Andri Ástráðsson, citat anterior, §§ 231-34 și 295).

68. Curtea face trimitere la criteriile sale de evaluare a independenței și imparțialității Consiliului Superior al Magistraturii din Ucraina (Oleksandr Volkov, citată anterior, §§ 109-15, și Denisov, citată anterior, §§ 68-69). Ea reiterează că, în cazul procedurilor disciplinare împotriva judecătorilor, **a subliniat necesitatea ca un număr important al membrilor organului disciplinar să fie ei înșiși judecători, fapt care oferă o anumită garanție de imparțialitate** (Oleksandr Volkov, citată anterior, § 109, și Xhoxhaj v. Albania, nr. 15227/19, § 299, 9 februarie 2021)”

[...]

74. Curtea observă că, în prima procedură disciplinară împotriva reclamantei, CSM a luat o decizie înainte de modificarea legislativă din 31 august 2012 și că era compusă din cei trei membri de drept menționați mai sus, cinci judecători aleși de colegii lor și patru profesori de drept (a se vedea paragraful 24 de mai sus). În ceea ce privește cea de-a doua procedură disciplinară, CSM s-a pronunțat după această dată. În afară de cei trei membri din oficiu, acesta era compus din șase judecători aleși de colegii lor și trei profesori de drept (a se vedea punctul 25 de mai sus).

75. În ceea ce privește, în primul rând, calitatea de membru de drept a ministrului Justiției, Curtea subliniază că acesta este membru al Guvernului, adică al puterii executive. În această privință, ea reamintește importanța noțiunii de separare a puterii executive de autoritatea judiciară în jurisprudența sa (Ramos Nunes de Carvalho e Sá, citat anterior, § 144, Xhoxhaj, citat anterior, § 295, și Grzęda, citat anterior, § 304). Ea consideră că prezența, chiar dacă doar pasivă, a unui membru al Guvernului în cadrul unui organ abilitat să impună sancțiuni disciplinare judecătorilor este, în sine, extrem de problematică în lumina exigențelor articolului 6 din Convenție și, în special, a exigenței privind independența organului disciplinar (a se vedea, de asemenea, în acest sens, preocupările Comisiei de la Veneția și ale Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni menționate la paragraful 33 și, respectiv, 36 de mai sus).

[...]

78. Guvernul a mai susținut, cu referire la hotărârea Curții Constituționale din 2 iulie 2013, că faptul că ministrul Justiției și Procurorul General nu au oferit garanțiile necesare de imparțialitate și independență nu a subminat imparțialitatea și independența CSM, dat fiind caracterul colegial al CSM (a se vedea paragraful 28 de mai sus). Curtea nu poate fi de

acord cu acest argument. Având în vedere caracterul secret al deliberărilor, este imposibil să se speculeze cu privire la influența efectivă a ministrului Justiției și/sau a Procurorului General asupra hotărârilor CSM adoptate în procedurile reclamantei (a se vedea Stoimenovikj și Miloshevikj v. Macedonia de Nord, nr. 59842/14, §§ 39 și 41, 25 martie 2021, și cauzele citate).

[...]

83. Toate elementele de mai sus sunt suficiente pentru ca Curtea să considere că exigențele privind independența și imparțialitatea nu au fost îndeplinite în prezenta cauză de către CSM, care s-a pronunțat asupra cauzei reclamantei (a se vedea, mutatis mutandis, Oleksandr Volkov, citată anterior, § 117, și Denisov, citată anterior, § 72).

[...]

85. Având în vedere cele de mai sus, a avut loc o încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție din cauza încălcării cerinței unei instanțe independente și imparțiale în cele două proceduri disciplinare desfășurate împotriva reclamantei.¹

Pe aspectul dat trebuie menționat și faptul că potrivit **pct.14** din Avizul nr.13 (2018) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni "Independența, responsabilitatea și etica procurorilor", s-a constatat că în măsura în care atribuțiile judecătorului și ale procurorului sunt apropiate și complementare, la fel ca cerințele privind statutul și condițiile de intrare în serviciu, procurorii trebuie să beneficieze de garanții **similare** cu cele ale judecătorilor.

Concomitent, potrivit Avizului Biroului Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni, referitor la schimbarea componenței CSP, a indicat că:

„27. Biroul CCPE a făcut deja aluzie la importanța Consiliului Procurorilor ca organe care garantează independența externă și internă a procurorilor (a se vedea mai sus). Problema componenței acestor organe este legată în mod inextricabil de această funcție esențială.

[...]

33. Astfel, Biroul CCPE menționează părerile convergente ale CCPE și ale Comisiei de la Veneția în ceea ce privește **dezirabilitatea procurorilor-membri de a constitui majoritatea în cadrul consiliilor procuraturii** (CCPE indicând, în acest sens, că acești membri ar trebui aleși de către colegii lor).

37. Biroul CCPE recunoaște că nu poate exista, până în prezent, o cerință general acceptată pentru o majoritate de procurori-membri în Consiliile Procurorilor. În același timp, dorește să reitereze recomandarea CCPE menționată mai sus în Avizul nr. 13 (2018) privind independența, responsabilitatea și etica procurorilor, și anume că **o majoritate - absolută și nu relativă - în astfel de Consilii ar trebui să fie reprezentată de procurorii aleși de colegii lor**. CCPE consideră că acest lucru este esențial pentru a asigura implementarea practică a principiului independenței procurorilor.”²

În aceeași ordine de idei, reieșind din practicile internaționale ce vizează statele unde există consilii judiciare sau consilii ale procurorilor, **reprezentativitatea judecătorilor și respectiv a procurorilor în aceste organe de autoadministrare este esențială, fiind în majoritate.**

¹ Cauza Catană vs. Moldova, cererea nr. 43237/13, 21.02.2023

² Avizul Biroului CCPE din 20 februarie 2020, CCPE-BU(2020)2).

În context, menționăm și Avizul nr.10 (2007) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni care punctează că atunci când structura Consiliului Justiției este mixtă (judecători și nejudcători) se consideră că pentru a evita orice manipulare sau presiune inadecvată, Consiliul Justiției trebuie să numere o **majoritate substanțială** de judecători aleși de egali lor (*a se vedea în același context ca relevantă cauza Volcov vs Ucraina*).

Raportul de conformitate al Grupului de State contra Corupției (GRECO), elaborat în contextul runde a IV-a de evaluare a Republicii Moldova (Prevenirea corupției în rândurile membrilor Parlamentului, judecătorilor și procurorilor) din 3-7 decembrie 2018, stabilește în Recomandarea XV, la **pct.93**, că:

„GRECO ia act de informațiile furnizate și salută faptul că CSP a primit o bază constituțională și că independența și imparțialitatea procurorilor este exprimată în Constituție.....și este de remarcat că ministrul justiției și președintele CSM continuă să fie din oficiu membri ai CSP, contrar ceea ce se cere în recomandare”.

Același lucru se menționează și în **pct.113**, potrivit căruia „....Deși Consiliul Superior al Procurorilor a primit o bază constituțională, **ministrul justiției și președintele CSM continuă să fie din oficiu membri ai acestui organ....”.**

În aceeași ordine de idei, potrivit opiniei experților CoE James Hamilton și Mjriana Visentin reflectată în documentul elaborat urmare a analizei cadrului normativ al RM privind funcționarea Consiliului Superior al Procurorilor³ a fost recomandată expres că trebuie exclusă Calitatea de membru de drept al CSP a Ministrului Justiției.

Experții au notat că „Prezența Ministrului Justiției în calitate de membru de drept în cadrul CSP poate crea percepția că Procuratura este subordonată puterii executive. Comisia de la Veneția s-a opus, în mod constant, prezenței Ministrilor Justiției în consiliile judiciare. Este dificil de a constata o justificare clară pentru a aplica un standard diferit unui consiliu de procurori, în special într-o țară în care Procuratura este considerată parte a puterii judiciare”⁴.

Raportând toate aceste criterii și standarde la circumstanțele particulare ale cazului în speță, am considerat că cererea de recuzare urma să fie admisă, inclusiv pentru a asigura că la modul practic cerințele organismelor de specialitate sunt aplicate în practică și nu rămân doar concepte teoretice și iluzorii. În condițiile în care dintre cei 10 membri ai Consiliului Superior al Procurorilor prezenți în ședință, care au examinat speța procurorului Mirandolina Sușițaia, doar 4 erau membri procurori, iar 6 erau membri non-procurori, este dificil a ajunge la concluzia că regulile privind funcționarea independentă și imparțială a organului de autoadministrare au fost respectate.

Inga FURTUNĂ

/semnat/

Angela MOTUZOC

/semnat/

³ <https://csp.md/sites/default/files/inline-files/Componenta%20CSP%20%2B%20Visentin%2BHamilton.pdf>

⁴ Idem, pct.6.1.2